

בס"ד, יום ראשון ד' שבט תשע"א

שם:

זמן:

מבחן שבועי מסכת זבחים קיט - קב, מנחות ב - ו (95)

א. (1) מה דין הבמות בזמן שילה ולאחריה, ומנלן? והאם יש מאן דפליג, ומה ההכרח? (2) מה עושים עם מעשר שני ומעשר בהמה ובכורות וביכורים בזמן נוב וגבעון, ומדוע? (3) מה היא נחלה ומה היא מנוחה, ומדוע נקראו הכי? ומדוע הקדימו מנוחה לנחלה?

ב. (1) היכן הקריב מנוח את גדי העיזים, וכיצד הותר לו הדבר? (2) השוחט או מעלה בחוץ, אימתי עובר בעשה ולא תעשה ויש בו כרת, ואימתי הוא רק עשה, ואימתי הוא רק לאו ועשה בלא כרת, ומדוע? (3) האם משכחת לה נדבת יחיד שמחויב להביאה לבמת ציבור, ומדוע? ואי נימא דמשכחת לה, מה דינו היכא דעבר והקריבה בבמת יחיד?

ג. (1) אלו דברים נוהגים בקרבנות שבבמה גדולה שאינם נוהגים בקרבנות שבבמה קטנה, ומדוע (כתוב בקצרה)? (2) האם חילוקים אלו נאמרו בכל אופן שהקריבו בבמה הגדולה, או דיש אופנים דאף בבמה הגדולה לא נוהגים חילוקים אלו, ומדוע? (3) מה הוא האופן שנחלקו עליו רבה ור' יוסף גבי קליטת מזבח? ומה רצו לתלות בפלוגתתם (פרט), והאם הוא מוכרח, ומדוע?

ד. (1) איזה דינים נוספים אמרינן בסוגיין דאינם נוהגים בבמת יחיד, ומהיכן ילפינן להו? (2) האם במת יחיד נראית כבמת ציבור, ומנלן? (3) אלו דינים שווים בין בבמת ציבור ובין בבמת יחיד, ומהיכן ילפינן להו?

מסכת מנחות

ה. (1) האם אף עבודות דמנחות בעינן לעשותן לשמן, ומנלן? ומה חשיב לשמן, ומנלן? ומה דינם לענין מחשבת פיגול וחויף למקומו? (2) מה דין עופות ולוג שמן של מצורע לענין מחשבת לשמה, ומנלן? (3) המחשב באתו עבודה מחשבת לשמו ושלא לשמו, מה דינו? והאם יש נפקא מינה באיזה מחשבה פתח מעיקרא, ומדוע? (4) כיצד ביארה הגמ' את לשון המשנה "אלא שלא עלו לבעלים", ומה המקור לדין זה?

ו. (1) האם יש מאן דפליג אמתניתין בדין מחשבת שלא לשמה במנחות? (2) מה היא דעתו של ר' שמעון גבי מחשבת שלא לשמה במנחות אליבא דרבה, ומהיכן יליף ר' שמעון לשיטתו? ומה כוונת ר' שמעון בהא דאמר "מעשיה מוכיחין עליה"? ומה הקשה עליו אבוי, ומדוע הקשה הכי? (3) כיצד יהיה הדין לר' שמעון אליבא דרבה גבי הזורק דם בכור או דם חטאת לשם עולה, או דם עולה לשם דם בכור או חטאת, ומדוע?

ז. (1) כיצד יהיה הדין לר' שמעון אליבא דרבה באופנים הבאים, ומדוע: א. מלק או מיצה עולת העוף למעלה לשם חטאת העוף. ב. מלק או היזה חטאת העוף למטה לשם עולת העוף. ג. שחט עולה לשם שלמים או לשם חטאת. ד. שחט שלמים או חטאת לשם עולה. ה. שחט אשם או פר חטאת לשם פסח? והאם סותר הוא לדברי ברייתא קמייתא של ר' שמעון, ומדוע? (2) האם משכחת לה אופן בקומץ מחבת לשם מרחשת דאין מחשבתו מוכחשת ממעשיו? ואי נימא דאשכחן, האם סותר הוא לשיטתו של ר' שמעון אליבא דרבה, ומדוע?

ח. (1) מה היא שיטתו של ר' שמעון גבי מחשבת שלא לשמה במנחות אליבא דרבא, ומהיכן יליף לה? והאם היה יכול ליישב את הסתירה בדעת ר' שמעון כדאמר רבה, ומדוע? וכיצד יישב רבא את לשונו של ר' שמעון בברייתא קמייתא? (2) חטאת ששחטה לשם חטאת אחרת, מה דינה (פרט), ומדוע? (3) מה היא שיטתו של ר' שמעון גבי מחשבת שלא לשמה במנחות אליבא דרב אשי, והאם ביאורו שייך נמי גבי חרבה לשם בלולה, ומדוע? (4) מה היה שורש ספיקו של רב הושעיא בדעת ר' שמעון? ומה השיב לו רב אסי?

ט. (1) באיזה מנחות אמרינן דמחשבה שלא לשמן פוסלתן, וכיצד סברו בטעם הדבר, ומדוע נדחה (באר היטב), וכיצד ביארו למסקנא? (2) מה עושים עם מותר חטאת אשם ומנחה, ומהיכן ילפינן לה? (3) מהיכן ילפינן דמחשבת שלא לשמה פוסלת בחטאת (פרט)? והאם אפשר ללמוד מאותו מקור אף לאשם, ומדוע?

י. (1) אשם שנתכפרו בעליו באחר, מאי עבדינן ביה מדאורייתא ומדרבנן, ומדוע? והאם קודם שנתכפר באחר דינו שונה, ומדוע? והאם דין זה נאמר אף בתמורת אשם וולד אשם, ומדוע? (2) מה היא דעתו של רב גבי מנחת העומר שקמצה שלא לשמה, ומהיכן יליף לשיטתו? והאם עמדו דבריו, ומדוע? (3) מה היא דעתו של רב גבי השוחט אשמות שלא לשמן, ומהיכן יליף לשיטתו? (4) המפריש מעות לנזירותו ומת, מה דין המעות (פרט), ומדוע? והאם יש להוכיח מהתם דלא כרב, ומדוע?

יא. (1) מה היא דעתו של ריש לקיש גבי מנחת העומר שקמצה שלא לשמה, וכיצד סברו בטעמו בריש סוגיין, וכיצד הסיק רב פפא בטעמו? (2) מה יש בעופות שאין במנחות, ומה יש במנחות שאין בעופות, ומדוע? (3) האם יש מחוסר זמן לבו ביום או לאו, ומניין? והאם יש אופנים היוצאים מן הכלל, ומדוע? (4) האם שחיטה חשיבה "עבודה", ומניין?

יב. 1) מה היא דעתו של רבא גבי מנחת העומר שקמיצה שלא לשמה, ומדוע? ואמאי במנחת קנאות הדין שונה? ואיזה עוד חידושים חידש רבא בדין מחשבה? 2) מה מנחת העומר מתרת בשביעית, ומה אינה מתרת, ומדוע? 3) אלו דברים אמרינן בסוגיין דמותרים לגבוה אף שנאסרו להריוט, ובאיזה אופן הותרו לגבוה, והאם אפשר ללמוד מהם לדין טריפה לגבוה, ומדוע?

יג. 1) האם אפשר ללמוד את דין טריפה לגבוה מדין בעל מום או מחוסר אבר או מיוצא דופן, או מכולהו במה הצד, ומדוע? 2) מהיכן ילפינן למסקנא את דין הטריפה לגבוה (פרט)? 3) האם כלאי הכרם חשיבא "היה לה שעת הכושר", ומדוע? 4) מי הם הפסולים לקמיצה? והיכן משכחת לה קומץ חסר, או קומץ יתר, ומה דינם?

יד. 1) מאי טעמא חילקה המשנה את מנחת חוטא משאר המנחות, ואת פסול שמאל משאר הפסולים? 2) כיצד יש לנהוג היכא דעברו הפסולים וקמצו? והאם דין זה נאמר בכל הפסולים, מניין ומדוע? והאם דין זה נאמר אף היכא דחסר הקומץ, מניין ומדוע? 3) מה חידש רב בענין קמיצת פסולים, ומה הוי אמינא בלא חידוש?

בהצלחה!

תשובות למבחן זבחים קיט קב מנחות ב ו

א. (1) במתניתין מבואר דבזמן שילה אין היתר, ולאחריה יש היתר. וילפינן לה מדכתיב "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה" והיינו שילה וירושלים, ומדפלגניהו לתרתי מבואר דדווקא באלו הזמנים יש איסור הבמות. ולהלן איתא מאן דאמר דתרווייהו קאי על ירושלים, ולדידיה אף בשילה יש היתר, ורק מירושלים נאסרו הבמות. ויש מאן דאמר דתרווייהו קאי על שילה, ואפילו הכי סבירא ליה דיש היתר לאחר שילה, ולרש"י הוא משום דסבר דאף לאחר ירושלים יש היתר. והתוס' כתבו, דעל כרחך דיש היתר דהא מבואר גבי אבשלום דהקריב בבמה.

(2) לענין מעשר בהמה ובכורות, תליא בפלוגתא דלעיל אי חובות שאין קבוע להם זמן קרבו בבמה גדולה, דלמאן דאמר דלא קרבו, ימתין עד שיהיה בהם מום ויפדו. ואמרינן בסוגיין דלר' שמעון דהקיש מעשר דגן למעשר בהמה דין המעשר שני הוא כדין מעשר הבהמה. ולגירסת רש"י, היינו דרך אין חובה להביאו אלא נאכל בכל ערי ישראל. והתוס' הביאו גירסא דאינו נוהג כלל. ולענין ביכורים מסקי התוס', דכיון דבעינן בהו הנחה ותנופה, צריך להביאן לנוב וגבעון.

(3) לדעת תנא דמתניתין (ר' יהודה) שילה היא המנוחה, וירושלים היא הנחלה כדכתיב בירמיה "היתה לי נחלתי כאריה". והיינו דהקדימו נחלה למנוחה. ולדעת ר' שמעון המנוחה היא ירושלים כדכתיב "בחר ה' בציון וגו' זאת מנוחתי". והנחלה היא שילה. ולדעת ר' ישמעאל תרווייהו הם שילה, ונקראת מנוחה על שם שנחו מן הכיבוש, ונקראת נחלה על שם שחילקו שם את הארץ. והקדימו נחלה למנוחה לרבותא, דלא רק דלירושלים לא הגעתם אלא אף לשילה לא הגעתם. ולדעת רשב"י, תרווייהו הם ירושלים, ונקראת מנוחה כדכתיב "ויהי כנוח הארון" או מדכתיב "קומה ה' לנוחך", ובתוס' כתבו "ויהי כנוח כפות רגלי הכהנים נושאי הארון" או מדכתיב "ובנחה יאמר". ונקראת נחלה משום דהיא נחלת עולמים.

ב. (1) מנוח הקריבה על הצור, ולמאן דאמר דזו חו ירושלים ניחא דהא אף בשעת שילה היה היתר במות. אבל לשאר מאן דאמרי דלא היה היתר במות בזמן שילה, צריך לומר דהוראת שעה היתה.

(2) היכא דהקדישו בשעת איסור ומות והעלהו ושחטו בשעת איסור במות, עובר בעשה ולא תעשה ואף חייב כרת. ואם הקדישו בשעת היתר הבמות ושחטו בשעת איסור הבמות, עובר בעשה ולא תעשה, אבל אינו מחויב כרת. ומסקינן דהוא הדין אם שחטו בחוץ כהאי גוונא אינו חייב כרת. ואם הקדישו בשעת איסור הבמות ושחטו או הקריבו בזמן היתר הבמות, אינו עובר אלא בעשה דהתחייב להביאו, אבל אינו עובר בעשה ולא תעשה וכת דחוץ, דהא בשעת השחיטה וההעלאה הא הותר לו.

(3) מבואר במתניתין דהיכא דהקדיש עולת יחיד לשם להביאה למשכן, חייב להביאה למשכן. וכתב רש"י דהוא משום דכתיב "כאשר נדרת תשמור ועשית". וכתבו התוס' דעל הא גוונא אמרינן בכללות דר' שמעון דאם הקדיש בשעת היתר במות והקריב בשעת היתר במות פטור מכלום. ומכל מקום מבואר ברש"י לקמן, דאף דמקריבה בבמת יחיד, מכל מקום צריך לנהוג בה כחומרי במת ציבור.

ג. (1) סמיכה, שחיטת צפון ומתן דם סביב, וכן תנופה והגשה אליבא דתנא קמא דמנחה נוהגת אף בבמה קטנה. דבכל הני כתיב "לפני ה'" או "פתח אוהל מועד". וכן כהונה דכתיב ביה "פתח אוהל מועד", וכן בגדי כהונה וכלי שרת דכתיב בהו "בקודש". וכן מחיצת דמים דכתיב ביה "המזבח" מיותר למעט במה. וכן רחיצת ידיים ורגלים דכתיב בהו "המזבח". ולשם ריח ניחוח דכתיב בפרשה של בגדי כהונה וכלי שרת דממעטינן להו מבמה.

(2) איכא בג' דעות בגמ', יש דעה דאזילנן בתר הקרבן, דקרבן שהוקדש לשם במת יחיד נוהגים בו כמנהג במת יחיד, וקרבן שהוקדש לשם במת ציבור נוהגים בו כבמת ציבור. ויש מאן דאמר דתלוי במקומות, דאפילו קדשי במת יחיד אם נכנסו לבמת ציבור נוהג בהם דין במת ציבור. ולרש"י הוא רק באופן שנשחטו שם, ולתוס' הוא אפילו לא נשחטו. ויש דעה דהכל תלוי בזמנים, דבזמן שהותרה במת יחיד, לקדשי יחיד אף בבמת ציבור לא נוהגים דינים אלו, ודינים אלו נוהגים רק בזמן שאין היתר לבמת יחיד. [אבל קרבנות ציבור לעולם נוהגים בהם אלו הדינים].

(3) לגירסת רש"י איירי בקדשי קדשים ששחטן בדרום ועלו למזבח דנחלקו רבה ור' יוסף אם ירדו או לאו, וצריך לומר דאיירי באופן דלא משלה בהם האור. ופלוגתתם היא האם המזבח קולט אף את אלו דלא שייכים לו או לאו. ורצו לומר דתליא בפלוגתיהו נמי בקדשי במת יחיד ששחטן שם ונכנסו ועתה יצאו, דלרבה דירדו דאין המזבח קולט הוא הדין דבמת הציבור אינה קולטת, ולר' יוסף דלא ירדו הוא הדין דהבמת ציבור קולטת וצריך לחזור ולהכניסה לפנים. ודחו, דלרבה יש לומר דשאני מזבח דאינו קולט אלא את הראויים לו, ולר' יוסף שאני מזבח דקולט מאותו הרשות ואין במת ציבור קולטת מבמת יחיד שהיא רשות אחרת. ולגירסת התוס', רבה ור' יוסף פליגי בגוונא דמשלה האור ברובן ועתה ירדו והנידון הוא האם שרי לחזור ולהעלותן, וסברינן דהוא הדין דנחלקו בגוונא דקדשי במת יחיד נכנסו חיים לבמת ציבור ויצאו, האם צריך להחזירן או לאו. [וכן תלו לאיבעיא דרב הושעיא באיברי עולת יחיד שהעלן על המזבח. ויש בגמ' תרי לשונות האם הספק הוא במשלה או לא במשלה, ותליא בפלוגתת רש"י ותוס' באוקימתא דרבה ור' יוסף].

ד. (1) לענין שחיטת לילה מצינו פלוגתת רב ושמואל, ותלינן לה בישוב סתירת המקראות בשאול, דבחד קרא כתיב דהקריבו בבמת יחיד דווקא ביום, ובחד קרא מבואר דהקריבו בה דווקא בלילה, ורב תירץ דקדשי במת יחיד קרבו בלילה, וקדשי במת ציבור [שהוקדשו לבמת ציבור], קרבו דווקא ביום. ושמואל תירץ, דמה דשחטו בלילה הם החולין. וכן מצינו פלוגתת רב ור' יוחנן האם העולה טעונה הפשט וניתוח, דלרב אינה צריכה, משום דבמדבר לא נהגה הפשט וניתוח וכשנתחדש הפשט וניתוח אבמת ציבור נתחדש. ולדעת ר' יוחנן נאמר הוא אף בבמת יחיד. וכן אין חוזה ושוק ותרומת לחמי תודה נוהגים בבמת ציבור, משום דבעו תנופה ואין תנופה בבמת יחיד.

(2) בבמת ציבור יש למזבח קרן יסוד ריבוע וכבש, דילפינן להו רק אמזבח דמשכן. וכן יש שם כיוור וכנו, דהא כתיב גביה בין אוהל מועד ובין המזבח.

(3) שחיטה נוהגת בתרווייהו דהא לא אשכחן מיעוטא. וכן זריקת הדם מתירה את הבשר באכילה. וכן פיגול וזמן נוהגים אף בבמת יחיד, וילפינן לה מדכתיב בהו "זאת תורת זבח השלמים", תורה אחת לכל השלמים. ונותר וטומאה ילפינן בגזירה שוה עון עון מפיגול.

מסכת מנחות

ה. (1) בד' עבודות הקומץ, דהיינו קמיצה קבלה הולכה והקטרה, שהם דומיא דעבודות הדם דזבחים בעינן לעשותן לשמן, לאפוקי תנופה והגשה דלא בעינן בהו לשמן. וכתבו התוס' דילפינן להו נמי מההוא הקישא דזאת התורה. ובמנחת חטאת וקנאות הוא אף מעבב

כדילפינן לה לקמן. אמנם לדעת ר' שמעון דהולכה בזבחים אינה מעכבת, הוא הדין דבמנחה אינה פוסלת. וכן כתבו התוס' דקבלה במנחה אינה מעכבת לשיטתו, ולא פסלה בה מחשבה שלא לשמה. וכל היכא דבעינן לשמן, הוא בין שינוי קודש ובין שינוי בעלים, כדחזינון לה מדברי רבה לקמן דאוקים לר' שמעון דפסל במחשבת שלא לשמה, דאיירי בשינוי בעלים, וכן מדאמרין בזבחים דלשם ששה דברים הזבח נזבח, וכתב התם לשם זבח ולשם זבחה. וכן מחשבת פיגול ומחשבת חוץ למקומו אינה פוסלת אלא בהני ד' עבודות.

(2) בעופות נמי בעינן לשמן, ומסקנת התוס' דהוקשו נמי בההוא הקישא דזאת התורה, דהא בקרא דביום צוותו דכתיב בתריה דאף עליו קאי ההיקש, ילפינן מינה נמי עופות, [ובדעת רש"י נשאר בתמימה]. ועוד כתבו, דעולה דכתיב בהאי קרא כולל את כל מיני העולות. וכן לוג שמן של מצורע יליף בהאי היקשא, דהא כתיב בהאי פרשה "להקריב את קרבניהם", והאי קרבניהם אתי לרבות לוג שמן של מצורע.

(3) בחטאת הוא פוסל אפילו דחישיב באותה עבודה אף מחשבת לשמה, ואין נפקא מינה באיזה מחשבה פתח קודם, משום דאמרין דתפוס לשון אחרון, וכן בתחילת דבריו אדם נתפס.

(4) אתי למימר דלכל דיניה הוי ככשרה, ותו אסור לשנות בה בעבודה אחרת שלא לשמה. וילפינן לה או מסברא, דכי משום דשינה יחזור וישנה. אי נמי, מדכתיב "מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לה' אלוך נדבה", ודרשינן לה דאם חישב כמו שנדר יצא ידי נדרו, ואם לאו יהיה נדבה ויחזור ויביא לנדרו, והא נדבה אסור לשנות בה, כדכתיב "אם זבח שלמים קרבנו" שיהיה קרבנו לשם שלמים.

1. (1) מסקינן דאליבא דרב אשי דאמר דאף ר' שמעון דהכשיר במנחות שלא לשמן הוא דווקא היכא דאמר מחבת לשם מרחשת דכיון דלא הזכיר את המנחה אלא את הכלי, דברי רוח בעלמא הם, ליכא ראייה דאית מאן דפליג אמתניתין. אבל לרבה ורבא דסבירא להו דר' שמעון הכשיר בשינוי קודש דמנחה, או לכל הפחות במנחה לשם מנחה, על כרחך דפליג אמתניתין, דהא מתניתין איירי בשינוי קודש דמנחה לשם מנחה, וקתני דכל המנחות לא עלו לחובה, ובחטאת אף נפסלה.

(2) אליבא דרבה אף ר' שמעון הודה דילפינן מהיקש דמחשבת שלא לשמה פוסלת במנחות. ובגמ' מבואר דהיינו מההיקש דכתיב במנחה "כחטאת כאשם", אמנם כתבו התוס', דהאי היקש אסמכתא בעלמא ועיקר ההיקש הוא מזאת התורה. וסבירא ליה דדוקא מחשבה שאינה מוכחשת ממעשיו חשיבא מחשבה, והיינו דקאמר "מעשיה מוכיחים עליה", ומשום הכי סבר דדווקא שינוי בעלים פוסל במנחה, אבל שינוי קודש כיון דמעשיו מוכיחים דלא כמחשבתו, לא חשיבא מחשבה ואינה פוסלת. ואביי הקשה עליו, דכיון דיש היקש מה לי שינוי קודש ומה לי שינוי בעלים. וכתב רש"י לקמן (ד.) והתוס' בתירוץ הראשון, דאביי סבר דהאי דאמר ר' שמעון מעשיו מוכיחים הוא לרבותא דאפילו הכי הכשירה תורה, ויתבאר לקמן. ועוד כתבו התוס' דאביי הקשה, דכיון דילפינן מהיקש, אדרבה יש לומר מה שלמים לא חילקת בין שינוי קודש לשינוי בעלים לפסול, אף במנחה לא נחלק, וכיון דשינוי קודש כשר, אף שינוי בעלים יוכשר.

(3) כתבו התוס' דהניתנים במתנה אחת שנתנה לשם דבר הניתן בד' מתנות, אין הכרח מתוך מעשיו נגד מחשבתו, דהא בכלום אי נתן מתנה אחת כיפר, ואף לר' שמעון הוי מחשבה לפסול. וכן הניתנים במתן ד' שחישיב עליהם לשם מתנה אחת, אף דממשיך ליתן המתנות, אכתי לא חשיב דמכחיש מחשבתו, משום דמתנה הראשונה דבה מהני המחשבה, הא לא ניכר מתוך מעשיו נגד מחשבתו. אבל אם זרק דם עולה לשם חטאת או דם חטאת לשם עולה, מחשבתו מוכחשת מתוך מעשיו, דהא מעשי חטאת הם למעלה ונעשים ביד, ומעשי עולה הם למטה ונעשים בכלי. אמנם למאי דאמרין להלן דיש לומר "מיעבר קא עבר" לכאורה הוא הדין נימא אף הכא. ועיין רש"י ותוס' שם דנחלקו האם אף בתרי איסורי שייך לומר "מיעבר קא עבר".

2. (1) א. כיון דאפשר למלוק חטאת העוף אף למעלה, אין ניכר מתוך מעשיו נגד מחשבתו ושפיר הוי מחשבה, ואפילו אם מיצה למעלה אכתי אינו ניכר, דיש לומר שבאמת היא חטאת העוף והוי מיצוי שלאחר הזאה דמיצוי בכל מקום כשר. ב. מסקינן דבכהאי גוונא מחשבתו מוכחשת ממעשיו, דהא מעשה עולת העוף הם רק למעלה. אמנם כתבו התוס' דלמאי דאמרין להלן דמיעבר הוא דקעבר, אף הכא יש לומר הכי ושפיר חשיב מחשבה. ודעת רש"י דבתרי איסורי לא אמרינן דמיעבר קא עבר. ג. שחט עולה לשם שלמים לא ניכר ממעשיו כלום, דשפיר משכחת לה שחיטת שלמים במקום עולה. וכן אם שחט עולה לשם חטאת אף דחטאת בדרך כלל הוי נקיבה ועולה הוי זכר, מכל מקום לאו אדעתיהו דאינשי להבידיל בין זכרים לנקיבות ואינו מוכחש ממעשיו. ד. שחט שלמים לשם עולה אף דעולה טעונה צפון, מכל מקום אמרינן דמיעבר קא עביר. וכן חטאת לשם עולה הא לא מבחינים בין זכר לנקיבה ואין ראייה נגד מחשבתו. ה. שחט אשם לשם פסח אף דפסח הוא בן שנתו ואשם גולות הוא בן שתי שנים, אפילו הכי ההבדל בין שנה לשנתיים לאו אדעתיהו דאינשי, ואינו ניכר נגד מחשבתו. אמנם פר חטאת לשם פסח מחשבתו מוכחשת ממעשיו דהא אין פסח בא מן הבקר. ומסקינן דבכהאי גוונא מודה ר' שמעון דאף בזבחים אין פסול שלא לשמה, ומאי דקאמר "אבל בזבחים אינו כן" כוונתו לרוב זבחים, וכן אין כוונתו לעופות.

(2) משכחת לה רק בגוונא דאמר מנחה זו עלי להביאה במרחשת והביאה במחבת, דסברי רבנן דמנחה פסולה היא משום דקביעות מנא דקבעה בשם הקדשו מילתא היא. דעתה אם יקמוץ לשם מרחשת אין מעשיו סותרים למחשבתו, דהא באמת מנחת מרחשת היא אלא דנפסלה משום דעשאה במחבת. אבל אינו סותר לביאורו של רבה, משום דר' שמעון גופיה סבירא ליה דאינה פסולה משום דהמנחה לא נקבעת על פי פיו אלא רק בשעת עשייתה, ואם יקמצנה לשם מרחשת הרי מחשבתו מוכחשת ממעשיו.

3. (1) לדעת רבא המחשב במנחה לשם מנחה אחרת אינו פוסל משום דכתיב "וזאת תורת המנחה". אבל המחשב לשם בעלים אחר או לשם זבח, אף ר' שמעון מודה דפסול. וכתבו התוס' דהיה יכול ליישב את הסתירה אף כרבה, דכאן בשינוי קודש כאן בשינוי בעלים, אלא דרצה לאשמועינן דאף בשינוי קודש משכחת לה דפסל כגון לשם זבח. אי נמי, לישנא דברייתא דקפסל ר' שמעון משמע דאיירי בשינוי קודש. ומאי דקאמר ר' שמעון "מעשיה מוכיחים" הוא לרבותא, דאף דמסתברא טפי לפוסלה, משום דמעשיה מוכיחים דלא כמחשבתו ואיכא למימר דפסלה רחמנא כדי שלא יבוא לשנות לכתחילה, אפילו הכי כיון דכתיב וזאת תורת יש להכשירו.

(2) מסקינן דלדעת ר' שמעון אליבא דרבא דדרש זאת תורת, הוא הדין דבחטאת לשם כל החטאות כשרה. ולדעת רבנן דלא דרשו "וזאת תורת", רק אם ישחט חטאת חלב לשם חטאת דם או לשם חטאת עבודת כוכבים דהוי חטאת כוונה, מהני. אבל לשם חטאת נזיר או מצורע דדינים כעולות שאינן באים לכפר, הוי מחשבה שלא לשמה ופוסלת, [ועוד פירש רש"י, דכיון דמביאים יחד עמם אף עולות, יש לגזור שלא יאמרו דלשם עולת נזיר שחטה ויאמרו דמותר לשנות בזבחים]. ולדעת רב אחא בריה דרבא, אליבא דרבנן כל החטאות בעינן לשם אותה חטאת, וילפינן לה מדכתיב "ושחט אותה לחטאת".

3) אליבא דרב אשי, ר' שמעון הכשיר רק היכא דאמר לשם מנא, והיינו דקמץ מחבת לשם מרחשת, דהאי מחשבה כיון דאינה במנחה גופה לאו מחשבה היא. ואף בחרבה לשם בלולה, סבירא ליה דיש לומר דלאו מחשבה הוא, דיש לומר דכוונתו לשם דבר אחר בלול. אמנם רב אחא בריה דרבא לא הסכים עמו, דכיון דאומר בלולה על כרחך כוונתו למנחה בלולה.

4) רב הושעיא הסתפק האם מה דאמר ר' שמעון "מעשיה מוכיחים" כוונתו דהיינו טעמא דפטרין, או דאדרבה הוא סבה לחייב, ומאי דפטר הוא מטעמא אחרינא. ורב אשי השיב לו "כלום הגענו לסוף דעתו של ר' שמעון", משום דלא מסתברא דיהיה הוא טעם לפטור, דאדרבה היכא דניכר שמכזב טפי יש סברא לאסור גזירה שלא יאמרו מותר לשנות בקדשים. וכן ליכא למימר משום "זאת תורת" דהא לא אשכחן דבחסאת נמי ידרוש ר' שמעון "זאת תורת". וכן אין לומר דר' שמעון איירי היכא דאינו מוכיר "מנחה" דהא בבלולה וחרבה אף אם לא יזכיר מנחה על כרחך כוונתו למנחה ואפילו הכי הכשיר ר' שמעון.

ט. 1) במנחת חוטא ובמנחת קנאות, וסלקא דעתין דמנחת חוטא ילפינן מדקרי לה רחמנא חטאת דכתיב "לא ישים עליה לבונה כי חטאת היא", ומנחת קנאות ילפינן לה עון עון מחטאת. ודחינן, דעל כרחך דליכא למילף מחטאת בגזירה שוה או מדקרי לה רחמנא חטאת, דאי לאו הכי, אמאי לא נילף דאשם נמי יפסל שלא לשמה, ואף דבאשם כתיב "עונו" הא מה לי עון מה לי עונו, ועוד הא איכא למילף מעונו דכתיב בחטאת דשמיעת קול, ואף אי נימא דהוי דבר הלמד בבמה הצד ואינו חוזר ומלמד בגזירה שוה, מכל מקום הוי ליה לגמ' בזבחים לפשוט מהא דאינו חוזר ומלמד. והיינו טעמא דלא ילפינן, משום דכתיב מיעוט "ושחט אותה לחטאת" אותה שלא לשמה פסולה ולא אחרת. ומסקינן דילפינן לה מדכתיב "היא".

2) בחטאת ואשם יש מדרשו של יהודיע הכהן דדריש מדכתיב "כסף אשם וכסף חטאת לכהנים יהיו", ומאיך כתיב דלה' יהיו, אלא יפלו לשופרות של נדבה ויקנו בהם עולות לקייץ המזבח והבשר לה' והעורות לכהנים. ובמנחה ילפינן גזירה שוה דעון עון. [ובתוס' לביאור הצאן קדשים מבואר, דלמסקנא ילפינן בגזירה שוה דעונו עונו, ולא מעון עון].

3) בסוגיין ילפינן לה מ"היא". ובזבחים איכא קראי אחרינא. וכתבו התוס', א. דבעינן דרשה אחת לחטאת לשם עולה, ודרשה אחת לחטאת לשם חטאת מצורע. ב. אחד לחטאת יחיד שהיא נקיבה ואינה ראויה בעצמה להקרב היכא דנתכפרו בעליה, ואחד לנשיא דאף דחטאתו היא זכר וראויה בעצמה לעולה, אפילו הכי פסולה. ג. עיקר הדרשא היא מהקראי דזבחים, והאי היא אתי למעט דבאשם לא דרשינן לה דמעכב. ד. עיקר הדרשה היא מהקראי זבחים, והיא דכתיב היא ללמד על היא דמנחה אתא. ואף דבאשם נמי כתיב הוא, מכל מקום הא נכתב לאחר הקטרת אימורים, והם גופייהו אינם מעכבים ולא יתכן דמחשבה שלא לשמה פוסלתן. ואף דכתיב "קדש קדשים הוא" הא דרשינן מינה דאין תמורתו קריבה, וכן למעט תודה ואיל נזיר שאינם נשחטים בצפון. ובשם רש"י כתבו התוס', דכיון דאינו נזכר עם שם האשם לא דרשינן לה. ומדכתיב "אשם הוא אשם אשם לה" נמי לא דרשינן, משום דאתי למעט אשם נזיר ואשם מצורע מכסף שקלים.

י. 1) לדעת רש"י (שהביאו התוס'), מדאורייתא צריך לנתקו לרעה והיינו למוסרו לרועה, וילפינן לה מהלכה למשה מסיני. ואחר שניתקו אם ישחטנו בסתם כשר הוא לעולה. ומבואר ברש"י בסוגיין, דאם לא ניתקו לרעה, אם יעקרו בפירוש לשם עולה, שפיר דמי. אמנם רבנן תיקנו שירעה עד שיסתאב ולא יקרב בעצמו, גזירה אטו קודם כפרה [ולכאורה קודם כפרה ילפינן מדכתיב "הוא"]. והתוס' הקשו דהוא הדין דאיכא למימר גזירה קודם ניתוק. ודעת ר"ת, דדין הניתוק הוא רק מדרבנן כמבואר בסוגיא בפסחים. ומדאורייתא הוא עצמו קרב עולה, כדילפינן מהלכה למשה מסיני, ואתי קרא "הוא" למימר דמה שסופו להיות אחר עקירה יהיה כבר עכשיו אף בלא עקירה. ורבנן הצריכו ניתוק ורעה גזירה אטו קודם כפרה. ועוד פירשו התוס' דהאי "הוא" אתי למימר דהוא בהוויתו יהיה קודם כפרה, ורק לאחר כפרה כשר לעולה. וכתבו התוס' דבתמורת אשם וולד אשם נמי גזרינן אטו האשם בעצמו, וירעה עד שיסתאב, ולא יקרב בעצמו לעולה.

2) דעת רב דכל הבא להכשיר ולא להכשיר אינו קרב כלל ואינו נאכל, כדחזינן בחטאת יולדת שאם מתה אין היורשין מביאים את חטאתה והיינו משום דבאה להכשיר ואין את מי להכשיר. ומסקינן דליתא, דהא אשם מצורע נמי בא להכשיר ואפילו הכי שנינו להדיא דאשם מצורע שנשחט שלא לשמה עולה על גבי המזבח וטעון נסכים.

3) באשם נזיר ואשם מצורע דבאים להכשירו, אם באו שלא לשמה ואינן מכשירים אינן קריבים כלל, כדחזינן מיולדת שמתה שאין מביאים את חטאתה. אבל אשם גזילות ומעילות דבאים לכפרה, אף דנעשו שלא לשמה עולים הם, דהא חזינן ביולדת דיביאו לאחר מיתתה את עולתה ואף דעולתה באה לכפרה [דהא כתיב בה "לכפר" ומדחטאת מכשרת על כרחך דעולה מכפרת].

4) אם הם מעות סתומים, יפלו לנדבה דהכי היא הלכתא למשה מסיני. אבל אם הם מפורשים, דמי החטאת ילכו לים המלח ואין בהם מעילה משום דלאיבוד קיימי, אבל מדרבנן אין נהנים. ודמי העולה יביא בהם עולה ומועלין בהם. ודמי השלמים יביא בהם שלמים ונאכלים ליום אחד כחומר שלמי נזיר, וטעונים נסכים כשאר הקרבנות אבל אינן טעונים לחם. וברש"י כתוב דהוא משום דבעינן "על כפי הנזיר". והתוס' כתבו דדווקא נסכים דשייכים בכל הקרבנות יש לחייבו. ואין להוכיח מהתם דלא כרב, משום דאיכא למימר דכיון דאינו קבוע במה יכשירנו, דהא אם הביא אחת מכל קרבנות הותר, שפיר קרב הוא אף לאחר מיתתו.

יא. 1) דעת ריש לקיש דהמנחה עצמה כשרה להקטרה, אבל שייירה אינן נאכלים עד שיביא מנחת העומר אחרת. וסברין דטעמו משום דלענין גבוה אין מחוסר זמן לבו ביום, וכיון דהיום תהיה מותרת לאכילה שפיר חשיב אף "ממשקה ישראל" וכשירה. אמנם לאכילה בעינן התר בפועל. ומסיק רב פפא דטעמו משום דהאיר פני המזרח מתיר, אבל משום מצוה יש להמתין עד העומר, ומשום הכי אין שייירה נאכלין עד שיקריב מנחת העומר אחרת.

2) בעופות יש קרבן השותפין כבשאר קרבנות כדכתיב "לכל נדריהם ולכל נדבותם" בלשון רבים, אבל מנחה דכתיב בה "נפש" אין בה שותפות. וכן עופות באים אף על ידי מחוסרי כפרה כגון זב וזבה ויולדת, ובמנחה לא אשכחן כהאי גוונא. וכן בעופות הותרו מכלל איסור טריפה, דהא הותרה מליקה דבחולין הוי טריפה. אבל במנחה לא אשכחן היתר, דאף מנחת העומר כיון דאין מחוסר זמן לבו ביום לא חשיב איסור [ויש לדון למסקנא דיש מחוסר זמן לבו ביום. אבל לריש לקיש דהאיר המזרח מתיר ניחא]. ומנחה טעונה כלי, ודלא עופות דנמלק בעצמו של כהן. והתוס' כתבו, דבמנחה בעינן קידוש כלי לאחר הקומץ (עיין שיטה מקובצת). וכן טעונה תנופה והגשה דלא אשכחן בעופות. וכן ישנה בציבור, אבל עופות אינם בציבור, דהא כתיב "קרבנו".

3) מסקינן דיש מחוסר זמן לבו ביום, וילפינן לה מהא דקתני דאם מצורע שחט לחטאתו קודם לאשמו, תעובר צורתו ויצא לבית השריפה, ואי אמרינן אין מחוסר זמן לבו ביום, אמאי יצא לבית השריפה, הא באותו יום יביא אף אשמו. וליכא למימר דמצורע שאני כיון דכתיב ביה הוויה, דהא שחיטה לאו עבודה היא, ואף ליכא למימר דמשום הקבלה פסלינן, דהא קבלה לא כתיב בפרשת מצורע היכא דכתיב בה הוויה. וכתבו התוס', דלענין הפרשת קרבן וודאי דאין מחוסר זמן. וכן לענין שני שעירים של יום הכיפורים לחייב השוחטן בחוץ, כיון דתרווייהו ראויים לפנים שפיר חייב ולא אמרינן ביה דמחוסר זמן הם.

4) מסקינן דשחיטה לאו עבודה היא. וכתבו התוס' בשם רש"י דהוא משום דהכשרה בור. וביארו דצריך לומר דלא אשכחן בשום דוכתי [מלבד בפרה אדומה דשם הוא גזירת הכתוב כמראות נגעים] דבעינן בה כהן. ובשם הר"ר יצחק מאורלנייש פירשו, דכיון דמשכחת לה אף בחולין, על כרחך דלאו משום עבודה בעינן לה. והתוס' פירשו, דילפינן לה מהא דלא בעינן שהשוחט יהיה בדרום גבי קדשי קדשים, ובפנים גבי קדשים קלים, וכן מהני אפילו תלוי, ואי הוי עבודה, לא יהני להכשירו בהכי, וכקבלה דלא מכשירים בהכי.

יב. 1) דעת רבא דהמנחה כשרה ואף שייריה מותרים באכילה בלא שום מתיר אחר. משום דרק דבר שהוא ראוי לעבודה מחשבה פוסלת בו. ומנחת העומר אינה ראויה לעבודה. ולרש"י היינו משום דבאה מן השעורים ואינה ראויה לשום מנחה מלבד העומר שהוא בא להתיר, דאף דאשכחן מנחת קנאות מן השעורים, הא לא דמיא למנחת העומר שבאה גרש ולא קמח, ועוד, דהא אף מנחת קנאות אינה עבודה, דהא באה רק לברר. והתוס' כתבו, דאינה ראויה לעבודה משום איסור חדש דידה. והא דמנחת קנאות כן נפסלת, כתב רש"י דהוא משום דרביא רחמנא להדיא. ועוד חידש רבא, דרק כשר לעבודה יכול לחשב, וכן רק מחשבה בזמן שהמזבח שלם חשיבא מחשבה.

2) למאן דאמר ספיחים מותרים, הרי מתרת את תבואת השביעית ככל השנים. ולמאן דאמר ספיחין אסורים, את תבואת הארץ אינה מתרת, ולרש"י היינו משום דקדושים בקדושת שביעית וכבר התבערו בזמן הביעור, והתוס' כתבו דאי משום זמן הביעור הא רק בשמינית הוא. ומשום הכי ביארו, דמאן דאסר ספיחין היינו דאסורים באכילה ולא דחל עלייהו קדושת שביעית, ומשום הכי לא התירם. אבל התיר את תבואת חוץ לארץ. וכן התיר את איסור עצמו של העומר. ולרש"י היינו רק איסור חדש דידה, אבל אכתי אסור משום שביעית. והתוס' כתבו דהתיר אף את השביעית.

3) מנחת העומר הותר איסור חדש דידה, וכן קטורת הותרה רק לגבוה ולא להדיוט, וכן שבת הותר בתמידיים, וכן כלאיים בבגדי כהונה, וליכא למילף מינייהו לטריפה, דשאני הני דמצוותן בכך. וכן אשכחן דחלב ודם הותרו לגבוה משום האי טעמא, ועוד, דשאני הני דבאו מבהמה שהותרה. וכן מליקה הותרה משום האי טעמא, ועוד דליכא למילף לטריפה משום דקדושה אוסרתה, ולרש"י היינו דהמליקה היא שהטריפה אותה. ולתוס' הוא משום דקדושה שלה גורמת שיטריפו אותה.

יג. 1) מבעל מום ומחוסר אבר ליכא למילף לאסור, דשאני בעל מום דעשה בו קרב כמקריב דאף כהן בעל מום פסול לעבודה, ואינו ראוי לטריפה דכהן טריפה מותר בעבודה. ומיוצא דופן ליכא למילף שכן אינו קדוש בבכורה, תאמר בטריפה שקדושה בבכורה. ומסקינן דאף במה הצד מכולהו ליכא למיעבד, משום דשאני הני דמומן בגלוי, דאף יוצא דופן מפורסם הוא. תאמר בטריפה דשפיר משכחת לה טריפה בבני מעיים דאין מכירים בה.

2) למסקנא ילפינן לה מדכתיב "מן הבקר" תנינא. וכן ילפינן לה מדכתיב "ממשקה ישראל". וכן מדכתיב במעשר "כל אשר יעבוד תחת השבט" יצאה זו שאינה עוברת וילפינן לכל הקדשים בגזירה שוה דתחת תחת. ואמרינן, דממשקה ישראל ילפינן רק להיכא דלא היה לו שעת הכושר מעולם, דומיא דהאי קרא דאיירי בתערובת יין ערלה וכלאי הכרם שמעולם לא היה לו שעת היתר. ומדכתיב "כל אשר יעבור" ילפינן אף דהיה לו שעת הכושר. ומדכתיב "מן הבקר" ילפינן דאף אם נטרפה לאחר הקדישה פסולה לקרבן.

3) חרצן חשיב היה לו שעת היתר, דהא קודם שנשרש כבר נאסר. אבל ענבים דערלה העומדים ליין, לא חשיב שהיה לו שעת הכושר. וכתבו התוס', דהאי אותו שגדל באיסור, אבל מה שגדל בהיתר הרי גם השתא הוא מותר, ומאי דאסור הוא משום התערובת דאי אפשר להפריש תערובתן.

4) הפסולים הם: זר, אונן, טבול יום, מחוסר כיפורים, לא רחוף ידיים ורגליים, מחוסר בגדים, ערל, טמא, יושב, עומד על גבי חציצה, בעל מום, שתוי יין, פרועי ראש, וקמיצה בשמאל. קומץ חסר משכחת לה היכא דהעלה בידו צרור או גרגר מלח או קורט של לבונה, וכן היכא דקמצו בראשי אצבעותיו. וקומץ יתר משכחת לה בקומץ מבורץ והיינו גדוש, ותרואהו פסילי.

יד. 1) אף דסתם מנחה כולל נמי את מנחת חוטא, מכל מקום תני משנה יתירא דמנחת חוטא לאשמועינן דאף ר' שמעון דפליג אמתניתין קמייתא [לדעת רבא ורבה], ואיכא למימר דבמנחת חוטא סבירא ליה דאין הקומץ נפסל על ידי הפסולין, וכי היכי דהתורה לא הצריכתו שמן ולבונה כדי שקרבנו לא יהיה מהודר, קמשמע לן דאפילו הכי בקמיצת פסולין הוא מודה. ותני לשמאל לא בהדי שאר הפסולין לאשמועינן דאף בשמאל סבירא ליה לכן בתירא דמהני תקנה, ולא אמרינן דכיון דהכשירה התורה שמאל לעבודת יום כיפור, חשיב עבודה ונקבעת בפסול.

2) לדעת תנא קמא המנחה נפסלה. אבל לדעת בן בתירא מהני להחזיר את הקומץ ויחזור ויקמוץ בכשרות. ומסקינן דכיון דיליף לה מדכתיב "וקמץ משם" ממקום שקמץ כבר, אין נפקא מינה מחמת איזה פסול נפסל, ולעולם מהני תקנה להחזיר (ועיין עוד לקמן). ומסקנת הגמ', דאם חסר הקומץ, אף בן בתירא מודה דאינו יכול להשלים מביתו. ולרש"י הוא משום דכלי קבעה ליה למנחה ולא מהני להוסיף על הכלי. והתוס' כתבו, דכולי עלמא מודו דקומץ קבע ליה, אלא דסבר סומכוס דקמיצת פסולים נמי קבעה ולהכי לא מהני להוסיף מביתו.

3) רב אתי לאשמועינן בשיטת בן בתירא דמאי דמהני להחזיר הוא רק באופן שלא קידש את הקומץ בכלי, אבל אם כבר קידש אינו יכול להחזיר, ולאפוקי מהני תנאי דאמרי דאף בקידש לא עביד מידי, משום דקמיצת פסולין לאו קמיצה היא. ואיכא דאמרי, דרב אתי לאשמועינן דאפילו אם קידש בכלי אכתי יכול לחזור ולהחזיר.